

CỘNG HÒA XÃ HỘI CHỦ NGHĨA VIỆT NAM

Độc lập - Tự do - Hạnh phúc

TỜ KHAI

**ĐỀ NGHỊ XÉT TẶNG DANH HIỆU “NGHỆ NHÂN ƯU TÚ” TRONG LĨNH
VỰC DI SẢN VĂN HÓA PHI VẬT THỂ**

I. THÔNG TIN CÁ NHÂN

1. Họ và tên (khai sinh): NGUYỄN THỊ HUỆ; Giới tính: Nữ
2. Tên thường gọi hoặc nghệ danh, bí danh: Pháp danh Nhuận Tâm
3. Mã định danh cá nhân: 035177001856
4. Tên di sản văn hóa phi vật thể nắm giữ: Thực hành tín ngưỡng thờ Mẫu Tam Phủ.
5. Năm bắt đầu thực hành di sản văn hóa phi vật thể: 1990
6. Số năm tham gia thực hành di sản văn hóa phi vật thể: 35 năm
7. Loại hình di sản văn hóa phi vật thể đề nghị xét tặng danh hiệu “Nghệ nhân ưu tú” trong lĩnh vực di sản văn hóa phi vật thể: Tập quán xã hội và tín ngưỡng.
8. Số điện thoại cá nhân: 0978485909
9. Địa chỉ liên hệ: Đền Mẫu Kênh Cạn tổ dân phố Ba Nhất, Thị trấn Tân Thanh, Thanh Liêm, Hà Nam

II. TRI THỨC VÀ KỸ NĂNG ĐANG NẮM GIỮ

1. Mô tả chi tiết về tri thức và kỹ năng đang nắm giữ

Từ cổ xưa, lĩnh vực Tập quán xã hội và tín ngưỡng ra đời, phát triển gắn với tín ngưỡng thờ Thánh Mẫu. Trong tín ngưỡng thờ Thánh Mẫu, có nghi lễ Châu văn của người Việt (hay còn gọi là nghi lễ Hầu đồng). Năm 2012, Nghi lễ Châu Văn của Người Việt ở Hà Nam được đưa vào danh mục di sản văn hóa phi vật thể quốc gia. Đến tháng 12/2016, di sản văn hóa Thực hành Tín ngưỡng Thờ Mẫu Tam phủ của người Việt đã chính thức được UNESCO ghi danh là Di sản văn hóa phi vật thể đại diện của nhân loại.

Nghi lễ này mang nhiều giá trị của di sản văn hóa phi vật thể như: Giá trị văn hóa, thể hiện ở góc độ diễn xướng; giá trị tâm linh thể hiện ở khả năng nhập thần; giá trị thẩm mỹ thể hiện ở hình thức nghi lễ.

Trải qua 35 năm thực hành nghi lễ, thụ pháp làm Thầy (trình đồng mở phủ), đến nay, tôi có thể khái quát về tri thức và kỹ năng nắm giữ của mình như sau:

a) Tri thức về những nghi lễ

Về nghi thức, trước khi hầu, thanh đồng thường phải thông qua người chủ Đền để làm lễ cúng chúng sinh và lễ Thánh. Thanh đồng phải chuẩn bị những trang phục thích hợp cho từng vị thánh, thần nhập đồng với số lượng phụ thuộc vào số giá định hầu.

Lễ vật được trình bày trên một kỷ tháp hình chữ nhật kê chính giữa gồm có: Chén, đĩa bạc, đĩa và cốc pha lê, chính giữa là một cái gương trên phủ một chiếc khăn thêu. Hai bên bục và trước kỷ (bày bốn mâm lễ Tứ Phủ mỗi mâm có chín quả trứng, một cái lược, một cái quạt, một đôi guốc, chín vuông vải nhiều màu phủ lên trên nhiều hoặc lụa). Bên cạnh mâm lễ Tứ phủ là mâm lễ sơn trang, trong đó lễ mặn sơn trang gồm: ốc, tôm, cá khô, cua (13 hoặc 15 con), mực, nếp cẩm, dưa tươi... Lễ sơn trang về đồ chay thường có: 1 mâm hoa quả gồm khế chua, sung chát, gừng cay, chanh ớt, dứa... Trước bàn thờ bày đủ các loại mã và một chiếc thuyền rồng hình cánh phượng có 12 hình nhân chèo thuyền, một đôi ngựa và một đôi voi có đủ yên cương và hàm thiếc. Những đồ dùng mã người ta sẽ hóa sau khi lễ.

Bắt đầu buổi Hầu Đồng, người ta đặt các lễ vật lên hương án. Thanh đồng để các dụng cụ lên chiếu đồng, bước lên chiếu đồng, lấy nước hoa xoa lên mặt, quần áo rồi vẩy xung quanh để tẩy uế. Cung văn lên dây đàn, dạo nhạc, hát văn cộng đồng. Ba động tác tiên khởi mà Thanh đồng phải làm là: Chắp tay chờ cho phụ đồng phủ khăn diên lên đầu trùm cả tay xong thì đưa tay lên trán rồi bước chân trái lên một bước, chân phải chụm lên với chân trái, lặp lại thêm hai lần mới quỳ xuống. Thanh đồng làm lễ vái dập người, hai tay chống xuống chiếu, mặt úp sát, vái ba lễ. Sau đó đứng dậy đi giật lùi ba bước về vị trí cũ.

Trong mỗi một giá đồng, các nghi lễ nhìn chung được sắp xếp theo thứ tự bao gồm: Thay Lễ phục, Dâng hương hành lễ, Lễ Thánh giáng, Thánh nhập, Múa đồng, Ban Lộc và nghe Văn châu, Thánh thăng.

Trong nghi lễ Hầu Đồng thường có rất nhiều giá đồng, mỗi giá đồng là một vị Thánh nhập vào thanh đồng (gọi là giáng đồng) để làm việc quan, thể hiện ở chỗ các thanh đồng làm nghi lễ nhảy, múa, ban lộc, phán truyền trong tiếng hát văn và nhạc cung văn. Người ta tính có thể tới 36 giá. Tuy nhiên số lượng giá đồng trong một buổi hầu tùy thuộc vào khả năng và ý muốn của các thanh đồng. Thường trong buổi Hầu nhiều nhất cũng chỉ tới 20 vị, ít nhất là 10 vị. Thường thì khi giáng đồng phải theo thứ tự từ Thánh Mẫu đến hàng quan, hàng Châu, hàng ông Hoàng, hàng Cô, hàng Cậu... còn Thánh Ngũ Hổ, ông Rắn (ông Lót) vong linh tổ tiên giáng sau cùng (nhưng rất hiếm khi).

Khi bắt đầu nghi nghi lễ, thanh đồng mặc một bộ quần áo trắng (thường bằng lụa bóng), đi tất trắng bước vào chiếu hầu, quay ra cúi chào, xin phép bản hội để “bắc ghé hầu Thánh”. Thanh đồng ngồi xuống trước gương, hướng mặt về phía điện thờ, xung quanh là hai (hoặc bốn người hầu dâng). Người hầu dâng sẽ giúp họ trùm khăn phủ diện để thực hiện các nghi thức Thánh giáng. Lúc này người hầu dâng đưa cho thanh đồng ba nén hương đã cháy, thanh đồng đón lấy và chấp hương trước ngực lắc lư người cho đến khi thánh nhập thì buông hương rung mình và giơ tay báo hiệu thánh giáng theo nguyên tắc nam tả nữ hữu, số ngón tay giơ lên báo hiệu đó là vị Thánh nào.

b) Kỹ năng diễn xướng Châu Văn (Hầu Đồng)

Nghi lễ diễn xướng Châu Văn (Hầu Đồng) là sự kết hợp nhiều yếu tố nghệ thuật: Ca hát, âm nhạc, nhảy múa, diễn xuất được thực hiện trước bàn thờ của Đạo Mẫu Tứ Phủ, trong một khung cảnh thiêng liêng, huyền ảo với màu sắc sặc sỡ tạo nên một loại hình diễn xướng rất độc đáo.

- Múa trong Nghi lễ diễn xướng Châu Văn (Hầu Đồng): Tồn tại ba loại, tùy theo môi trường mà tách bạch ra từng loại hay đan cài các loại đó với nhau:

+ Múa theo giá đồng: múa theo từng giá theo thứ bậc hầu từ cao xuống thấp.

+ Múa với đạo cụ: Múa gậy, múa quạt, múa chèo (mái chèo), múa khăn, múa cờ, múa đao, múa kiếm, múa dâng nhang (khai quang), múa dâng đèn, ...

+ Múa tay không: Múa bắt quyết, múa ra ấn, múa tung nước thánh, múa ban lộc...

- Hát Châu Văn: còn gọi là hát Văn hay hát bóng trong nghi lễ Hầu Đồng có ba hình thức biểu diễn chính là hát thi (văn thi), hát thờ (văn thờ) và hát hầu (hát phục vụ hầu đồng, lên đồng). Ở Hà Nam cũng có 3 hình thức hát kể trên, trong đó hát thi ít phổ biến so với hát thờ và hát hầu.

+ Các làn điệu của Nghi lễ Châu Văn rất phong phú, đa dạng và đa màu sắc không thua kém một số loại hình nghệ thuật khác. Các làn điệu hát văn cơ bản gồm: Bì, Miếu, Thông, Điệu Phú, điệu Kiều Dương, điệu dục, còn...

+ Các nhịp điệu của Hát Văn: Tiết tấu trong Hát Văn khá phong phú, đa dạng dựa trên cơ sở của sự phát triển những tiết tấu cơ bản sau: Nhịp phụ đồng; nhịp sai; nhịp đôi.

+ Điệu thức trong âm nhạc Hát Văn: Âm nhạc Hát văn rất phong phú về điệu, mỗi điệu lại tương ứng với một số hàng châu, biểu hiện những đặc điểm riêng về tính cách của các vị Thánh mà điệu hát đó mô tả.

2. Những đóng góp hoạt động bảo vệ và phát huy giá trị di sản văn hóa phi vật thể

- Từ nhỏ, tôi đã theo mẹ thực hành diễn xướng hầu đồng và chính thức tham gia thực hành nghi lễ từ năm 13 tuổi; đến năm 2019, sau khi thực hành nghi lễ được 29 năm thì tôi nhận làm Thủ nhang đền Mẫu Kênh Cạn thuộc thị trấn Tân Thanh, huyện Thanh Liêm, tỉnh Hà Nam. Đến nay, đã được Nhân dân và UBND Thị trấn Tân Thanh công nhận là người đại diện cơ sở tín ngưỡng tôn giáo tại Đền Mẫu Kênh Cạn.

- Nhiều năm, tôi đã tham gia thực hành tín ngưỡng tại đền Mẫu Kênh Cạn và đền Quan Hoàng Mười thuộc huyện Nghi Xuân, tỉnh Hà Tĩnh; đền Mẫu Sông Sơn thuộc huyện Bim Sơn, tỉnh Thanh Hóa; Đền Cả - Dinh Đô Quan Hoàng Mười, phường Trung Lương, thị xã Hồng Lĩnh, tỉnh Hà Tĩnh; tham gia Liên hoan Hát Vần, hát Châu văn tỉnh Hà Nam năm 2019 đạt giải A.

- Năm 2024, tôi tham gia thành viên của Trung tâm Bảo tồn Di sản văn hóa Tôn giáo theo Quyết định số 36/QĐ-DSVHTG ngày 21/7/2024 của Trung tâm Bảo tồn Di sản văn hóa Tôn giáo, tham gia nhiều hoạt động thực hành, truyền dạy, bảo tồn, phát huy các giá trị di sản văn hóa tín ngưỡng Thờ Mẫu.

- Tôi tham gia truyền dạy, bảo tồn, phát huy các giá trị di sản văn hóa tín ngưỡng Thờ Mẫu cho nhiều cá nhân và trong Chương trình “Tự hào Việt Nam 2024 bảo tồn, phát huy di sản văn hóa Việt Nam do Viện Phát triển văn hóa Dân tộc tổ chức, ngày 19/7/2024.

- Được Viện Nghiên cứu Văn hóa Phương Đông chứng nhận là Nghệ nhân văn hóa tiêu biểu Đông Nam Á - Việt Nam.

- Được Trung tâm Nghiên cứu Văn hóa Việt Nam - Hàn Quốc thuộc Trung ương Hội Nghiên cứu khoa học về Đông Nam Á Việt Nam vinh danh “Vì sự nghiệp giữ gìn bản sắc văn hóa tín ngưỡng Dân tộc Việt”.

- Tôi đã đóng góp và quyên góp kinh phí, Mua đất mở rộng, xây dựng khuôn viên mở rộng Đền Mẫu Kênh Cạn.

III. QUÁ TRÌNH HỌC TẬP

Kê khai về quá trình học tập (nêu cụ thể cá nhân được ai truyền dạy, nay còn sống hay đã chết (mất), địa chỉ, điện thoại của người đó (nếu có). Năm bắt đầu được truyền dạy, các mốc lớn về thời gian được truyền dạy.

Từ nhỏ, tôi đã ăn chay trường, theo bà nội và mẹ đi khắp nơi xem, thực hành nghi thức hầu đồng. Đến năm 1990 (tôi 13 tuổi), mẹ tôi mở phủ trình đồng và tôi bắt đầu làm việc Thánh cho đến nay (35 năm).

- Người Thầy dạy đầu tiên và cũng là xuyên suốt quá trình thực hành nghi lễ của tôi là bà nội và mẹ. Bà nội là Đinh Thị Ngọt, địa chỉ: Làng Kênh Cạn, xã Thanh Lưu, huyện Thanh Liêm, tỉnh Hà Nam. Bà đã mất từ năm 1996.

- Mẹ tôi là người thầy truyền dạy mà tôi ngưỡng mộ. Mẹ tôi là bà Nguyễn Thị Thủy, sinh năm 1946, địa chỉ: Tổ 8 Phường Thanh Tuyền, TP Phủ Lý, tỉnh Hà Nam. Điện thoại: 0367097165. Mẹ tôi thường xuyên thực hành diễn xướng. Bà còn có khả năng kết hợp thực hành vừa gõ trống, phách vừa hát Văn đủ lời hát của 36 giá đồng cho người khác hầu đồng. Đến nay, bà đã 78 tuổi nhưng bà vẫn minh mẫn và thực hành rất giỏi nghi lễ hầu đồng cũng như hát Văn đủ lời hát của 36 giá đồng cho tôi trình diễn.

IV. QUÁ TRÌNH THAM GIA THỰC HÀNH DI SẢN VĂN HÓA PHI VẬT THỂ VÀ TRUYỀN DẠY

1. Kê khai về quá trình tham gia thực hành di sản văn hóa phi vật thể đang nắm giữ (nêu cụ thể về thời gian, địa điểm của cá nhân khi tham gia thực hành di sản văn hóa phi vật thể...).

- Từ bé, bố mẹ đã lập điện phụng thờ, đến năm 2019, tôi chính thức nhận trụ trì đền Mẫu Kênh Cạn thuộc tổ dân phố Ba Nhất thị trấn Tân Thanh, Thanh Liêm Hà Nam cho đến nay đã được Nhân dân và UBND Thị trấn Tân Thanh công nhận là người đại diện cơ sở tín ngưỡng tôn giáo tại Đền Mẫu Kênh Cạn. Từ năm 1990 đến nay, tôi đã thực hành nghi lễ ở nhiều nơi như:

+ Hằng tháng, vào ngày Rằm và 01 đầu tháng và các dịp lễ lớn của Đền như: Lễ Cầu siêu tri ân các anh hùng liệt sỹ nhân kỷ niệm 100 năm Đền Mẫu Kênh Cạn được phong tặng Sắc phong thần tích, thần sắc của Mẫu Quế Anh Công chúa do Trung tâm Bảo tồn Di sản văn hóa tôn giáo phối hợp tổ chức, tôi thường thực hành tại Đền Mẫu Kênh Cạn thuộc tổ dân phố Ba Nhất thị trấn Tân Thanh, Thanh Liêm Hà Nam.

+ Đền thờ Bà Lê Chân, thuộc huyện Kim Bảng, tỉnh Hà Nam

+ Đền Quan Hoàng Mười thuộc huyện Nghi Xuân, tỉnh Hà Tĩnh;

+ Đền Mẫu Sông Sơn thuộc huyện Bim Sơn, tỉnh Thanh Hóa;

+ Đền Cả - Dinh Đô Quan Hoàng Mười, phường Trung Lương, thị xã Hồng Lĩnh, tỉnh Hà Tĩnh.

- Tham gia Liên hoan Hát Văn, hát Châu văn tỉnh Hà Nam năm 2019 tại Đền Lảnh Giang, thị xã Duy Tiên, tỉnh Hà Nam, đạt giải A.

- Tham gia nhiều hoạt động thực hành và truyền dạy do Trung tâm nghiên cứu văn hóa Việt Nam - Hàn Quốc và Viện Phát triển văn hóa dân tộc tổ chức tại Hà Nội, tại Băng cốc, Thái Lan.

2. Kê khai chi tiết về số lượng học trò đã truyền dạy (không kê số lượng học trò, học viên tham gia các lớp tập huấn, hội thảo, hội nghị mà cá nhân tham gia trao đổi, nói chuyện hoặc thực hành di sản văn hóa phi vật thể); Nêu cụ thể về học trò tiêu biểu: họ và tên; ngày, tháng, năm sinh; địa chỉ liên hệ; số điện thoại liên hệ).

Tôi đã truyền dạy cho 50 học trò. Một số học trò tiêu biểu như sau:

- Nguyễn Thị Hằng: sinh 06/07/1979, Tổ 1 Phường Thanh Tuyền, Thành phố Phủ Lý, tỉnh Hà Nam ĐT: 0986093695.

- Hoàng Thị Liên: Sinh 10/10/1992, Đền Nhì, xã Liêm Cần, huyện Thanh Liêm, tỉnh Hà Nam ĐT: 0828368898.

- Trịnh Thị Trinh: Sinh 17/03/1955 Tổ Bình Minh, Thị Trấn Kiện Khê, huyện Thanh Liêm, tỉnh Hà Nam ĐT: 0354 711635

- Nguyễn Thị Lan: Sinh 06/07/1975 Tiểu khu 1, Thị Trấn Kiện Khê, huyện Thanh Liêm, tỉnh Hà Nam ĐT: 0977634175

- Nguyễn Nguyệt Ánh: Sinh 22/09/1997 Thôn Trung Hạ, Đại Vượng, huyện Thanh Liêm, tỉnh Hà Nam ĐT: 0965952336

V. KHEN THƯỞNG

1. Khen thưởng chung (Nêu các hình thức khen thưởng từ Giải khen trở lên)

Năm	Hình thức khen thưởng	Số quyết định tặng khen thưởng (cơ quan tổ chức; nơi tổ chức, năm tổ chức)

2. Khen thưởng về đóng góp của cá nhân đối với di sản văn hóa phi vật thể đang nắm giữ

Năm	Tên Giải thưởng	Số quyết định tặng khen thưởng (cơ quan tổ chức; nơi tổ chức, năm tổ chức)
2019	Giấy chứng nhận Đạt Giải A	Quyết định số 315/QĐ-VHCS ngày 08/9/2019 của Cục Văn hóa cơ sở, tại Liên hoan Hát Vần, hát Châu văn Hà Nam năm 2019
2022	Chứng nhận vì sự nghiệp bảo tồn và phát huy giá trị di sản văn hóa dân tộc	Viện Phát triển văn hóa dân tộc cấp ngày 26/11/2022 tại Hà Nội

Năm	Tên Giải thưởng	Số quyết định tặng khen thưởng (cơ quan tổ chức; nơi tổ chức, năm tổ chức)
2022	Chứng nhận Nghệ nhân vì sự nghiệp giữ gìn bản sắc văn hóa tín ngưỡng Dân tộc Việt	Trung tâm nghiên cứu văn hóa Việt Nam - Hàn Quốc, cấp ngày 28/12/2022 tại Hà Nội
2022	Giấy khen đã có thành tích bảo tồn, xây dựng và phát triển văn hóa tín ngưỡng dân gian	Trung tâm nghiên cứu văn hóa Việt Nam - Hàn Quốc, cấp ngày 28/12/2022 tại Hà Nội
2023	Chứng nhận Nghệ nhân Văn hóa tiêu biểu Đông Nam Á - Việt Nam	Quyết định số 069/QĐ-BTC, ngày 11/01/2023 của Viện nghiên cứu Văn hóa Phương Đông, cấp tại Hà Nội
2023	Bảng vàng lưu niệm tham gia chương trình giao lưu thực hành tín ngưỡng thờ Mẫu tam phủ của Người Việt tại Đền Mẫu Sông Sơn, Bim Sơn, Thanh Hóa	Trung tâm nghiên cứu văn hóa Việt Nam - Hàn Quốc, cấp ngày 09/5/2023 tại Hà Nội
2023	Bảng vàng lưu niệm tham gia chương trình giao lưu thực hành tín ngưỡng thờ Mẫu tam phủ của Người Việt tại Đền Cả -Dinh Đô quan Hoàng Mười, phường Trung lương, thị xã Hồng Lĩnh, tỉnh Hà Tĩnh	Trung tâm nghiên cứu văn hóa Việt Nam - Hàn Quốc, cấp ngày 03/12/2023 tại Hà Tĩnh
2024	Bảng Vàng lưu niệm tham gia chương trình giao lưu thực hành tín ngưỡng thờ Mẫu tam phủ của Người Việt tại Đền Cô Chín Thượng, xã Yên Sơn, huyện Yên Thế, tỉnh Bắc Giang	Trung tâm nghiên cứu văn hóa Việt Nam - Hàn Quốc, cấp ngày 01/4/2024 tại Hà Tĩnh
2024	CERTIFICATE (Chứng nhận) đạt danh hiệu Nghệ	Quyết định số 09/QĐ-BTC, ngày 22/5/2024 của Hiệp hội nhật - Việt, tại Bangkok, Thái Lan

Năm	Tên Giải thưởng	Số quyết định tặng khen thưởng (cơ quan tổ chức; nơi tổ chức, năm tổ chức)
	nhân văn hóa tiêu biểu hội nhập toàn cầu	
2024	Chúng nhận có công truyền dạy bảo tồn phát huy các giá trị di sản văn hóa tín ngưỡng thờ Mẫu	Quyết định Số 651/BTC-THVN, ngày 19/7/2024 của Ban Tổ chức chương trình “Tự hào Việt Nam 2024 bảo tồn và phát huy di sản văn hóa Việt Nam”, Viện Phát triển Văn hóa Dân tộc
2024	Quyết định Tiếp nhận và cấp thẻ thành viên Trung tâm Bảo tồn di sản Văn hóa Tôn giáo	Quyết định số 36/QĐ- DSVHTG, ngày 21/07/2024 của Trung tâm bảo tồn di sản Văn hóa Tôn giáo thuộc Hội Di sản văn hóa Việt - Hàn.
2024	Giấy Chứng nhận của UBND huyện Nghi Xuân, Hà Tĩnh việc tham gia chương trình giao lưu thực hành tín ngưỡng thờ Mẫu Tam phủ của người Việt tại Lễ Giỗ Quan Hoàng Mười	Ban tổ chức lễ giỗ Quan Hoàng Mười và các hoạt động Văn hóa, Văn nghệ - Thể dục thể thao năm 2024, UBND huyện Nghi Xuân cấp ngày 05/11/2024 tại Nghi Xuân , Hà Tĩnh

VI. KỶ LUẬT: Nêu cụ thể các hình thức kỷ luật (nếu có): Không có

Tôi xin cam đoan những kê khai trên đây là đúng sự thật.

Hà Nam, ngày.... Tháng năm 2025
**Xác nhận của Sở Văn hóa, Thể thao
và Du lịch tỉnh Hà Nam**
(Ký, ghi rõ họ tên, đóng dấu)

Thị trấn Tân Thanh, ngày 10 tháng 12 năm 2024
Người khai

(đã ký)

Nguyễn Thị Huệ